

מסורת הש"ס עם הוספות

א עי' תוס' ר"ה יב. ד"ה תנא בכורות נד. ד"ה ושני ר"ש מעשרות פ"א מ"א, **ב** [גדרים פה. קדושין נח: ז"ב כגב: חולין קל: צבורות יא.], **ג** [מ"ס פ"ג מ"ן], **ד** סנהדרין קיג. ע"ש צ"מ נג: ע"ש, **ה** עי' תוס' פסחים לח. ד"ה אבל, **ו** [לעיל יט:], **ז** שזעות צ: [וע"ס חוס' ד"ה חייב], **ח** [עי' חוס' שזעות ג. ד"ה ועל], **ט** עי' תוס' שברועות ג. ד"ה חדא, **י** מיר מ: **י** קדושין לז, **יא** [נ"מחות ה. וש"נ], **יב** ברכות לו ע"ב.

	
הגהות הב"ח	

א גמרא ואע"ג דלאו רואה וכו' דעיילה ואפקה וכו' כגון דעיילה בטיבלה וקסבר מתנות: **ב** שם צמשה שריטה (אחת) תו"מ ונ"צ ס"א אינו"ן: **ג** (א) רש"י ד"ה לוקה וכו' ונהי דאי: **ד** ד"ה והמקיף פאת ראשו משום. נ"צ כלומר לית ציה דבר חדש ע"ל צפרש"י ריש פירקין: **ה** ד"ה חייב וכו' דמייחין מקרא דחייב על כל קרחה וכו' ושרט וה"נ הכא דהכא לא צריך וכו' כולי האי אלא ממשמעות' וכדאמר' לקמן בדף זה ריש ע"ב דסכינהו וכו' חמש וגייגוגם הס"ד: **ו** (א) ד"ה הכי גרסינן וכו' ימירא הוא. נ"צ ס"א כדאמרינן לקמן דסכינהו לה' אצבעותיו נשא דלע"ג דליכא אלא חדא התראה מחייבין עלה חמש: **ז** תוב' ד"ה אמר וכו' לא אמרינן מתנות וכו' שקלטוהו מחיצות ואסור לפדותו אצל לענין שלוקים צגזולין על אכילתו אמרי' כמי: **ח** ד"ה רצינא וכו' לגמרי ותפשוט:

	
 תורה אור השלם	

א לא יקרחו קרחה בראשם ופאת וְקָנָם לא יִגְלַחוּ ויבבְּשָׁרָם לא יִשְׁרְטוּ שְׂרָפָת: [יקרא כא. ה]

ב בָּנִים אֹתָם לִי אֱלֹהֵיכֶם לא תתְגַדְּדוּ וְלֹא תִשְׁמֹו קִרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמָוֶת: [דברים ה. א]

	
---------------	---------------

	
---------------	---------------

	
---------------	---------------

	
---------------	---------------

לעזי רש"י

בנפ"ש"א. פירוש נדע, רקע (רש"י שופטים ד, כב), נד המנח שלד האחן. **ב**נפ"ן. פירוש סנטר. פרק למי התחתון צוקן (מסוף הערוך ערך סנטר צ' ועיין רש"י שזעות דף ג ע"א ד"ה וא' מלמטה ומכות דף כא ע"א ד"ה צ' פירקי דדיקנא.

אלו הן הלוקין

ריב"ן

לֹקֵה אחת. **דלל** הוֹלִיאה מידי טבל צקריאת שס זה וקאכיל מעשר ראשון הטבול לתרומת מעשר וקעצר אללו דטבל אסור תרומה דקאכיל ליכא דהא כהן הוא ונהי **ג**) אי הוה אמר תרומת מעשר צאמלעיתה הוי מצי אכיל כולה ולא לקי מידי דהוה^[א] תרומת מעשר לכהן והוא כהן ואמעשר ראשון ואמעשר שני לא לקי דהא אף לזרים שרי: הכי גרסינן טעמא דמעשר שני צירושלים ומעשר עני צגזולין הא מעשר שני צגזולין לוקה שלש: דעיילידי. לירושלים וקרא עליה שס והדר אפקיה חוץ דחוזא מעשר שני פני החומה הלכך לוקה שלש: אי הכי מאי לַמִּימְרָא. דנשלמא אי אמרת מעשר שני צגזולין לוקה שלש אע"ג דלא חוזא פני החומה אשמועינן טובא דחייצין עליו אע"פ שלא ראה פני חומה ואינטריך למיתניה משום דיוקא דידה הא צגזולין אללא אי אמרת דעייליה ואפקיה מאי למימרא לא היא אינטריכא ולא דיוקא דידה דהא פשיטא דאפילו כהן לוקה על הטבל וזר על התרומה ועל מעשר שני חוץ לחומה: דעיילי בטיבליה. לההיא תאנה צירושלים דקלטוהו מחילות למעשר שני העמיד ליתרם ממנה: וקסבר מתנות שׁלא הורמו כמי שהורמו דמיין. ודמי כמאן דעייל מעשר שני צעיניה דהוה ליה ראה פני החומה והלכך כי אפקה לוקה עליו וכגון דאפקה נמי צטיבלה: שנגמרה^[א] מלאכתן. למעשר כדמפרש צורעים (מעשרות פ"א מ"ה) מאימתי גמר מלאכתן למעשר צחיטין משימרח הכרי דצילועין משיפקסו כו': שיפדה מעשר שני. עדיין יש לו פדייה דכיון דלא נגמרה מלאכתן לא אמרינן כמי שהורמו דמיין וראה פני החומה ואין לו פדייה: יחזיר מעשר שני ויאכל שורמיו בירושלים. דקסברי צית שמאי כמי שהורמו דמיין: יפדה ויאכל בב"ל מקום. מדמתני רצי יוסי אליצא דצית הלל יפדה ש"מ דהכי צבירא ליה דצית שמאי צמקוס צית הלל אינה משנה^[א] ומדקאמר יפדה ש"מ דמתנות שלא הורמו לאו כמי שהורמו דמיין ולא ראה פני החומה ויש לו פדייה ואי ס"ד כו': רבינא אמר. הא דדייקין לעיל הא צגזולין לוקה שלש וקא צעית מאי למימרא אינטריך כגון דנקיט ליה צקניא וקא משמע

לן דכמאן דראה פני החומה דמי ולוקה משום לא תוכל אי דצר ארמקיה ואכליה ותפשוט מינה צעיא דרצ פפא דצעא לעיל: **ב**תנ"י' הקורח קרחה בראשו. על המת כדמפרש צגמרא: והמקיף פאת ראשו. **ג**) משום דצעי למימר הי נינהו פאתי ראשו נקיט ליה: שרפ. עושה חצורה צעלמו משום צער מתו: השורפ שריטה אחת על המת חייב. הכא לאו דוקא נקט שריטה אחת אללא משום דצעי לפלוגי לקמיה צין שריטה אחת לשתי שריטות נקיט ליה נמי הכא וכמדומה דלא גרסינן ליה: שריטה אחת על ד' מתים או ד' שריטות על מת אחד. צגמרא מרצי ליה דחייב על כל אחת ואחת: חייב על הראש. על הקפת הראש חייב שמי מלקיות דשתי פאות יש לו לראש שהראש כשתי חתיכות מקום השיער חתיכה אחת ומקום הפנים והזקן חתיכה אחת ומתחצות זו עם זו צלד האוזן מלפניו מקום שלוועזין טנפל"א ושס נקרא פאה ששם סוף הראש מקום חיצור הפרקים ונמלא שיש לו שתי פאות לידעא מכאן ולידעא מכאן וחייב עליהן שמים אפילו נטלן צצת אחת צשתי ידיו ואע"ג דחד התראה קא מתרה ליה אל תקיף דזיל הכא פאה איכא וזיל הכא פאה איכא כדאמר לקמן גצי קרחה וגצי שריטה דמייחין **ה**) דחייב על כל קרחה וקרחה ועל כל שרט ושרט ונהי דהכא לא צריך לאתויי מקרא דמסכתמא כי היכי דאמרינן ושרט לחייב על כל שרט ושרט ה"נ אמרינן פאת לחייב על כל פאה ופאה דהא לאו מיתורה דקרא שמעינן ליה כולי האי כ"ש^[א] וגייגוגם כדאמרינן לקמן דסכינהו לחמש אצבעותיה נשא דלע"ג דליכא אללא חדא התראה מחייבין ליה חמש פאות יש לו לזקן אחד למטה מן האוזן מקום שלחי התחתון יולא ומתפרד שס ושס נקרא פאה צחדו של למי שצולט לחוץ ששם מתחלת הזקן וכל מה שלמעלה עד הלידעא צכלל פאת הראש היא ושתי השיצולות כל אחד מהן לסוף הלחי ונקרא פאה ואחת מלמטה שיער שצין השיצולת צאמצע הסנטר שלוועזין מנט"ן: ואינו חייב עד שיטלנו בתער. תנא קמא קאמר לה ורצי אליעזר פליג עליה: **ג**ב' הכי גרסינן לא יקרחו קרחה יבול אפילו קרח בו' תלמוד לומר קרחה. דקרא ימירא הוא **ו**)‏: בראשם מה תלמוד לומר. לאו דוקא קאמר ליה דהא ודאי אינטריך משום דהוה אחינא קרחה כל דהו אללא מידרש קא דריש ליה צראשם משמע כל הראש שלפי שאמר כו': לא תתגודדו צישראל כתיב ולא יקרחו צכהנים: בין העינים.

פרק שלישי

מכות ב.

הא בגבולין לוקה. מדנקט והיא שנת מעשר שני והוא צירושלים שמע מינה דאילו היה צגזולין לוקה שלש: **א**מר רבא מחיצה לאכול מדאורייתא מחיצה לקלוט מדרבנן. הלכך לגצי דין פדייה לא אמרינן **ו**) מתנה שלא הורמו כמי שהורמו דמיין לענין שקלטוהו ואסור לפדותו אצל לענין שלוקין צגזולין אמרינן כמי שהורמו דמיין והוי ראו פני הצית:

רבינא אמר כגון דנקיט ליה בקניא. הא דאמר צגזולין לוקה שלש מיירי כשהאיש עומד צין הקנים^[א] ונקיט ליה לקנה מצחוץ ואשמעינן דלוקה דצכך קרית ציה ראיית פני הצית ולוקה כשאוכלו צמקומו דעדיין אינו צפנים לגמרי **ה**) ולפשוט צעיא דרצ פפא:

לחייב על כל קרחה וקרחה דיכי דמי אילימא בזה אחר זה ובחמש התראות פשיטא אלא בבת אחת ובחדא התראה. זו גירסת הספרים והקונטרס לא גריס צצת אחת אללא צחדא התראה וכן פ"י לעולם^[א] צזה אחר זה ושמא היינו טעמא משום דאי צצת אחת הכל קרחה חדא היא ויש ליישב צצת אחת ומיירי שעשה שיעור ה' קרחות והוא הדין דצזה אחר זה נמי היה יכול להקשות אללא הכי קאמר אילימא גם צצת אחת וצחדא התראה: לא

בתנ"י' י הקורח קרחה בראשו י והמקיף פאת ראשו י והמשחית פאת זקנו י והשורט שריטה אחת על המת חייב י שרט שריטה **ב**) אחת על חמישה מתים או חמש שריטות על מת אחד חייב על כל אחת ואחת י על הראש שתיים אחת מכאן ואחת מכאן **ג**) על הזקן שתיים מכאן ושתיים מכאן ואחת מלמטה רבי אליעזר אומר אם ניטלו כולן כאחת אינו חייב אלא אחת **ד**) ואינו חייב עד שיטלנו בתער רבי אליעזר אומר אפילו לקטו במלקט או ברהיטני חייב: **ג**ב' תנו רבנן **ה**) לא יקרחו יכול אפילו קרח ארבע וחמש קריחות לא יהא חייב אלא אחת תלמוד לומר קרחה י לחייב על כל קרחה וקרחה בראשם מה תלמוד לומר לפי שנאמר **ב**) לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת יכול לא יהא חייב אלא על בין העינים בלבד מנין לרבות כל הראש תלמוד לומר בראשם לרבות כל הראש ואין לי אלא **ג**) בכהנים שריבה בהן הכתוב מצות יתירות ישראל מנין נאמר כאן קרחה ונאמר להלן קרחה חייב על כל קרחה וקרחה וחייב על הראש בבין העינים אף כאן חייב על כל קרחה וקרחה וחייב על הראש בבין העינים ומה להלן על מת **ה**) אף כאן על מת הני ד' וה' קריחות ה"ד אילימא בזה אחר זה ובחמש התראות פשיטא אלא

לוקה משום לא תוכל אי דצר ארמקיה ואכליה ותפשוט מינה צעיא דרצ פפא דצעא לעיל: **ב**תנ"י' הקורח קרחה בראשו. והמקיף פאת ראשו. **ג**) משום דצעי למימר הי נינהו פאתי ראשו נקיט ליה: שרפ. עושה חצורה צעלמו משום צער מתו: השורפ שריטה אחת על המת חייב. הכא לאו דוקא נקט שריטה אחת אללא משום דצעי לפלוגי לקמיה צין שריטה אחת לשתי שריטות נקיט ליה נמי הכא וכמדומה דלא גרסינן ליה: שריטה אחת על ד' מתים או ד' שריטות על מת אחד. צגמרא מרצי ליה דחייב על כל אחת ואחת: חייב על הראש. על הקפת הראש חייב שמי מלקיות דשתי פאות יש לו לראש שהראש כשתי חתיכות מקום השיער חתיכה אחת ומקום הפנים והזקן חתיכה אחת ומתחצות זו עם זו צלד האוזן מלפניו מקום שלוועזין טנפל"א ושס נקרא פאה ששם סוף הראש מקום חיצור הפרקים ונמלא שיש לו שתי פאות לידעא מכאן ולידעא מכאן וחייב עליהן שמים אפילו נטלן צצת אחת צשתי ידיו ואע"ג דחד התראה קא מתרה ליה אל תקיף דזיל הכא פאה איכא וזיל הכא פאה איכא כדאמר לקמן גצי קרחה וגצי שריטה דמייחין **ה**) דחייב על כל קרחה וקרחה ועל כל שרט ושרט ונהי דהכא לא צריך לאתויי מקרא דמסכתמא כי היכי דאמרינן ושרט לחייב על כל שרט ושרט ה"נ אמרינן פאת לחייב על כל פאה ופאה דהא לאו מיתורה דקרא שמעינן ליה כולי האי כ"ש^[א] וגייגוגם כדאמרינן לקמן דסכינהו לחמש אצבעותיה נשא דלע"ג דליכא אללא חדא התראה מחייבין ליה חמש פאות יש לו לזקן אחד למטה מן האוזן מקום שלחי התחתון יולא ומתפרד שס ושס נקרא פאה צחדו של למי שצולט לחוץ ששם מתחלת הזקן וכל מה שלמעלה עד הלידעא צכלל פאת הראש היא ושתי השיצולות כל אחד מהן לסוף הלחי ונקרא פאה ואחת מלמטה שיער שצין השיצולת צאמצע הסנטר שלוועזין מנט"ן: ואינו חייב עד שיטלנו בתער. תנא קמא קאמר לה ורצי אליעזר פליג עליה: **ג**ב' הכי גרסינן לא יקרחו קרחה יבול אפילו קרח בו' תלמוד לומר קרחה. דקרא ימירא הוא **ו**)‏: בראשם מה תלמוד לומר. לאו דוקא קאמר ליה דהא ודאי אינטריך משום דהוה אחינא קרחה כל דהו אללא מידרש קא דריש ליה צראשם משמע כל הראש שלפי שאמר כו': לא תתגודדו צישראל כתיב ולא יקרחו צכהנים: בין העינים.

ה"ג נקטוהו שם והעלם קצר מלמטה צנסתר שקרינן מוטוין נלע"ו [שברועות ג.]. ואינו חייב. על הקפת הראש עד שילקטו צחצר [נויר מ:]. במקבץ ודרהיטני. ב"קבץ. פליינ"א של עוסי תריסין [קידושין לה:]. בראשם מה תלמוד לומר. צראשם האמור אלל כהנים מה חיל דלפי שנאמר צישראל צין עינים משמע סמוך לפדות [קידושין לו:].

עין משפט

גר מצוה

עו א מיי' פ"ה מהל' אישות הלכה ו:
עו ב מיי' פ"ב מהל' מעשר שני ה' ה:
עח ג מיי' שס ה' ט:
עט ד מיי' פ"ט מהל' סנהדרין ה' ד [ס' קמג] ופי"צ מהל' ע"ז ה' טו סמג לאזין סב טוש"ע י"ד ס' קפ סעיף ט:
פ ה מיי' פ"ט מהל' סנהדרין ה' ד [ס' קמג] ופי"צ מהל' ע"ז ה' טו סמג לאזין סב טוש"ע י"ד ס' קפ סעיף ט:
פא ו מיי' שס צה"ל סנהדרין ה' ו [ס' קמג] ופי"צ מהל' ע"ז ה' טו סמג לאזין סב טוש"ע י"ד ס' קפ סעיף ט:
פב ז מיי' פ"ב מהל' ע"ז ה' יב סמג שס טוש"ע י"ד ס' קפ סעיף ח:
פג ח מיי' שס ה' א סמג שס טוש"ע י"ד ס' קפ סעיף ח:
פד ט מיי' שס ה' א סמג שס טוש"ע שס סעיף י"א:
פה י מיי' וסמג שס טוש"ע שס סעיף י:
פז כ מיי' שס ה' טו סמג שס טוש"ע י"ד ס' קפ סעיף י:
פז ק מ' מ' מיי' שס טוש"ע שס סעיף ט:

	
 הגהות וציונים	

א [צ"ל והתנן] [גליון]:
ב ס"א **רבא** [גליון]:
ג [כתי"ד דהא: **ד**] דצ"ל **שלש** נגמרה (רש"ש עיי"ש):
ה [ה' ר"ת כן שמעתי וגירסת רש"א כ"ש דהא וגו' רש"ל יש כאן גמגום (גליון):
ו] גי' מהר"ם **בבבנים** [גליון] וכ"ה בחוס' שאנן:
ז] צ"ל **דלע"ג** (מהרש"ל):
ח] נראה דהגהה זו שייכת על הדין הקודם והשורט שריטה "אחת" על המת. עי' בריב"ן:

ליקוטי רש"י

מחיצה לאורייתא מחיצה לקלוט מדרבנן. מחילה שנאמרה צבורה לא הוזכרה אללא לאכול צמוכה ושארמיו צמשה מחילות קולטות אומס מלפדות עוד אס ילא דרצנן היא [ב"מ גג:]. מחיצות לאכול מזה דאורייתא. מן החורה מזה לאכול לפניס מן החומה. אב"צ מחיצות לקלוט. שיהיו מחילות קולטות צין לענין פדייה צין לכל עינן. מדרצנן הוא וכי גזור רצנן דמיהני קליטת מחילות למעשר דשוב אינו יכול לפדותו [סנהדרין קיג:]. ותפשוט בעיא דרב פפא. צעי רצ פפא הוא מצפנים ונקיט משאו בקניא לרוץ מצחוץ. מהו. כיון דלאו ממש על כתיפו הוא אין זה מלאו והרי הוא כמוטל לארץ ונפדה או דלמא כיון דנקיט ליה משאו קרינא ציה חיקו [מכות יט:]. על הראש שתיים. על הקפת ראש שמים דהא פאת כתיב (ויקרא יט) ופאה לשון סוף וקצה הוא כמו (שמות יז) לפאת ים (שם) לפאת צבצ מקום חיצור הגלגולת עם הלחי והן מקום הדלעין [שברועות ב:]. על הזקן שתיים מכל ד' צ'

^[1] נקטוהו שם והעלם קצר מלמטה צנסתר שקרינן מוטוין נלע"ו [שברועות ג.]. ואינו חייב. על הקפת הראש עד שילקטו צחצר [נויר מ:]. במקבץ ודרהיטני. ב"קבץ. פליינ"א של עוסי תריסין [קידושין לה:]. בראשם מה תלמוד לומר. צראשם האמור אלל כהנים מה חיל דלפי שנאמר צישראל צין עינים משמע סמוך לפדות [קידושין לו:].